

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Vita S. Hugonis Lincolnie[n]sis Episcopi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

fra seruauerit. Nam in tali loco se sepeliri fecit, vbi semper omnium pedibus concul-
eretur, & ipsa loci necessitas cogeret, ne vnquam in aliqua reuerentia haberi posset.
Sed grex beati Martini talia non ferens, amicum Domini sui de loco leuauit, & edito
sepulcro mausoleo ad leuam sancti sepulcri digna reuerentia collocauit. Obijt autem
quintodecimo Calendas Decembris, videlicet intra Martinianam hebdomadam, vt
solennitatem Martini, quam hic iam agrotans celebrare coeperat, Martino iunctus
in caelo consummaret: praesente Domino Iesu Christo, qui viuunt & regnat Deus per
omnia secula seculorum, Amen.

Humile sibi
& abiectum
sepulcrum
locu delegit
Eccle Marti-
ni solennitas
celebris.

VITA S. HVGONIS LINCOLNIENSIS EPI-
SCOPI, EXCERPTA FERRE A QVODAM, CUIVS NOMEN

latet, ex illis V. Libris, quos de beatissimi huius viri vita scripsit Anonymus
quidam, qui aliquot annis cum eo vixit familiariter. Nos styllum,
vbi visum fuit, nonnihil correximus.

SANCTVS Hugo e Burgundia provincia. claris natali-
bus ortus est. Pater eius miles strenuus erat secundum se-
culi honestatem, & timens Deum, contentus stipendijs
suis: isque iam vxoris solatio destitutus, Hugonem anno-
rum ferè octo puerum militiae tradidit spirituali, vt non
ab adolescentia, sed ab ipsa infantia iugum Domini por-
tare consueceret. Non longè enim à castro eius monaste-
rium erat canonicorum regularium, quod semper affectu
coluit, ibique filium obtulit perpetuo Deo seruiturum.
Susceptus est Hugo, tyro Christi nouellus, moxque ei se-
nior quidam religione celeberrimus deputatur, vt rudi-
mentis literarum instructus, paulatim ad altiora conscendat. Iocandi ludendique
facultas omnis ei interdicitur, & vt pueriles annos morum grauitate transcendat,
admonetur. Aiebat illi senior: Hugo, ego te Christo nutrio: iocari non est tuum.
Proficit interea puer ingeniosus, & supra quam facile dici queat, spiritu sapientiae &
intellectus repletur, ministrans velut alter Samuel coram Domino, gratus Deo, &
charus hominibus. Erat ei ex toto voluntas in lege Domini, in qua meditabatur die
ac nocte. Porro eius pater, bono spiritu permotus, seculo valescit, & cum filio in
eodem monasterio, quoad vixit, Domino fideliter seruiuit. Cum autem Hugo no-
numdecimum aetatis annum attingisset, petentibus instanter fratribus, Leuita ordi-
natus est. In quo gradu cum mirabiliter cunctis placeret, statim ad altiora coactus
scandit. Iniungitur ei cuiusdam parochiae administratio: qua ad eò perfectè functus
est, vt simul omnes dicerent, magnae eum prudentiae & sanctitatis virum fore.

Novbr. 17.
Cap. 1.

S. Hugo ad-
modum pu-
er degit in
monasterio

Reg. 2.

Pater eius
vixit in mo-
nasterio eo-
dem.
Paroecia cu-
ram gerit
strenuam.

Cap. 2.

Cupit ad-
mitti in so-
dalitate fra-
trū prima-
riae Carthus-
iae.

Post haec, cum Dominus eum ad altioris vitae obseruantiam vocare vellet, contigit
vt cum Priore suo, pro more deuotionis gratia Carthusiam adeunte, pariter & ipse
veniret. Ingressus autem locum, statim illius spiritualis conuersationis tantum suo
inspectore sensit accensum amorem, vt nulla ratione tanti incendij flammam cohi-
bere posset. Mox instat secretius, pulsat precibus fratres singulos, vt ad suam socie-
tatem admittere ipsum ne recuset. Anima durens autem Prior eius adolescentis
animum immutatam, lacrymis infusus, ait: O fili charissime, scio vtique, scio, me
in grande malum meum, & irrecuperabile ecclesiae meae damnum, Carthusiam te
adduxisse. Reuersus in de in domum suam, vniuersis filijs, & praecipue patri eius con-
ceptam cordis molestiam cum imploratione remedij patefecit. Accurrunt omnes,
sciscitantur diligentius, & quod latebat in arcano, prodibat in publicum. Quid multa?
Cum infinita instantia tantum iuuenis animum molestant, vt iuramento in-
terposito, promitteret se nequaquam eos deserturum. Verum quatum perplexitate
& quibus scrupulis fluctuaret Hugonis conscientia, facile quibus apud se potest ani-
maduertere. Vndique angustiae, vtrobique timor. Sollicitauit eum spiritus arctiori di-
sciplina culmen perfectionis appetere: sed terruit rursus votum iuramento vallatum.
Si enim postquam manum miserat ad aratrum Carthusiani propositi, respiceret re-
tro, timuit se aprum non fore regno Dei.

His bigis cum aliquanto tempore, permittente Deo, egregie agitatus fuisset, & iam
Nn 4 tanti

IRIUS

ober
ober

RVIII
5

Recipitur à
parrib' Car
thufiz.

tanti incendij flammam vltra cohibere non posset, clam fugiens Carthufiam adijt. Videntes autem fratres tantum eius desiderium, tum perseverantiam & instantiam atque animi deuotionem, in sanctam sodalitatem suam eum perbenigne admitterunt. Requisitus postea, num adhuc quibusdam scrupulis vrgeretur, quod promissis non steteret, respondit: Non dolere de tam salubri potui mutatione propositi, à qua tot mihi bona prouenerunt. Nouam igitur ingressus militiam, noua inimicorum tentamenta experitur innumera: sed in omnibus, Dei fretus auxilio, vbiq; triumphauit. Carnis infestas tentationes supra modum die ac nocte patiebatur, cum tamen virgineæ esset puritatis, & magnis abstinentijs, cæterisque spiritualibus exercitijs eam quotidie domaret. Per crebras tamen orationes tandem, Domino largiente, liberatus est. Et sicut in his & alijs supra vires tentabatur, ita etiam singulari consolatione visitabatur à Domino, vti postea dicere consuevit, cum onere pastoralis curæ grauaretur.

Cap. 4.

Cum verò tempus iam adesset, quo sacerdotio initiandus erat, interrogauit eum senior, cui ipse humiliter ministrare consuevit, an sacerdos fieri vellet. Mox ille plenus deuotione ac simplicitate columbina, sic fertur respondisse: Quantum in me est, nihil est, quod magis velim in hac vita. Cui senior: Et tu quomodo, inquit, hoc aures appetere, quod nemo dignè, nisi coactus, suscipit, etiamsi perfectè sit sanctitatis? Tertius Hugo tam dira senioris obiurgatione, confestim toto corpore humili prostratus, veniam cum lachrymis precatur. Videns senior tantam in eo humilitatem, totis visceribus præ admiratione concutitur, & permouente eum spiritu Dei, voce prophetica dixit: Surge fili, surge: nè turberis. Scio, & verè scio, quo spiritu, quo affectu locutus sis verba hæc. Tibi igitur dico, & verè tibi dico: mox quidem sacerdos, postea vero, cum tempus à Deo præstitutum aduenerit, etiam Episcopus eris. Promotus inde ad sacerdotium, attentissimè tantum soluit debitum officij, nouaque ac insolita mens eius deuotione perfundebatur. Domare porrò seuerius corporis membra studuit, vigilijs, flagellis, ieiunijs, cilicio, vt habet eius ordinis consuetudo, & potu aq; cum pane arido. Nihil omisit de seueritate communis regulæ, immò peculiaris plurima supererogauit. Tempore sacro Quadragesimæ ter qualibet septimana solo pane & aqua contentus fuit: in vltima etiam sabbatum addebat. Abstinentiæ huic medici tribuebant stomachi eius nimiam, quam patiebatur, imbecillitatem & crudelitatem, que permultas & penè iuges ei attulit molestias: cuius tamen etiam illam dicebant esse causam, quòd facultas appetèdi maior in illo esset, quàm concoquendi. Quàm perfectè in hoc sacro instituto versatus fuerit, ex vnicò eius verbo satis aduerti potest, quòd dicere solebat, cum iam Episcopus esset, non arroganter sanè, sed cõstanter, ad suorum ædificationem pariter & reprehensionem, si quando negligentes eos reperisset. Aiebat nanque: Equidem postquam Carthufiam adui, nescio si vel semel vnquam morantia mihi subrepfit. Morantiam dicunt monachi eiusmodi negligentiam, vnde fratrum conuentus expectare cogatur.

Cap. 5.

Procuratoris munus ei demandatur. Gen. 39.

Videns autem Prior tantam in eo vitæ sanctitatem, humanitatem & prudentiam, procurationem totius domus ei demãdauit, non tamè statim à suscepto sacerdotio, sed cum iam decem annos in cella exegisset. Quod ille munus tam vigilanter excutatus est, vt velut alter Ioseph, cuncta sibi credita gubernaret, & magnam Domini benedictionem sacer conuentus ille ex eius administratione persentiret. Nullus ad eum vnquam pro qualibet causâ accessit, qui non consilium & consolationem reportaret. Fama eius interim excreuit vbiq; etiam vltra fines prouinciæ illius. Nam Rex Angliæ Henricus secundus, audiens quæ dicebantur de eo, confestim spectabiles misit legatos ad Carthufiam, qui illum accersirent, vt domum Vuidamiaz, quam ille Rex Carthufiano instituto attribuerat, consummaret. Duo nanque Priores, propter incolarum & vicinorum proteruiam, nil ibi proficere potuerunt. Rursus pia lis oritur inter fratres, quidnam de dilecto Hugone faciendum sit, qui tanta Regis instantia postulabatur. Prior se primùm legatis opposuit, nolens dimittere filium, quem haud secus ac propriam diligebat animam. Vota fratrum in diuersa ferebantur, donè cuiusdam senioris permoti verbis, nutu diuino legatis consenserunt. Dixit enim senex ille: Cauete, nè, dum pertinaces estis, Deo repugnare inueniamini, qui eum etiam decreuit constituere Episcopum. Iustus demùm Hugo suam super hoc proferre sententiam, suam aperire voluntatem, citius respondens, ita dixit: Voluntati meæ de statu meo nihil penitùs referuare, iam pridem edoctus sum. Quid autem de his verè sentiam, liberè exponam. In medio vestræ sanctitatis tam diu conuerſa-

Desideratur Prior in vicihã à Rege Angliæ.

uēfatus, monitis & exemplis uestris intantum adiutus, nunquam vel unum diem ani-
mam in eam seruare noui. Vnde miror profectō, quo pacto cuiquā sapienti in men-
tem venire id poterit, ut ad aliorum regendas animas longius mitti ego debeam.
Nam qua ratione nouam possim instituire domum, qui antiquorum instituta serua-
re nequiuī? Sed aut ex uobis, aut ex ceteris domibus uirum quempiam ad id opus
idoneum eligite, & cum istis mittite celeritū, nē Regis illius cōcepta non sine anima-
rum periculo, & ordinis sancti dedecore, diutius protrahantur. Quibus non solum
humiliter, sed etiam sapienter explicatis, edificati sunt non minimē. Vnde unanimi
consensu decreuerunt, ut ei Prioris munus deferretur. Postquā ergō traditus est
legatis, fleuerunt omnes: sed ipse amplius, tam gratam coactus relinquere societa-
tem. Pacis in dē osculo oblato, cum singuli super collum eius propter amoris tene-
ritudinem lacrymas fudissent, eum abire permiserunt.

Cū autem in Vuidamiam uenisset, & fratres in magna paupertate degētes repe-
risset, blanditer consolatus est eos, dicens: Oportet, charissimi, ut in necessitatibus
quotidianis parientes simus. Proculdubio enim, perfectio, quam professi sumus, ma-
ximē id requirit, ut memores simus, & re ipsa prestemus illud, quod Dominus ait: In
patientia uestra possidebitis animas uestras: & quod beatissimus Paulus ait: In omni-
bus exhibeamus nos, sicut Dei ministros, in multa patiētia. Multa uero patiētia in eo
elucet, si multa cōtraria siue aduersa in multa lenitate perferat longanimitas multa.
Patientia enim sine longanimitate, non multa, sed curra erit. Absque lenitate uero,
prorsus nulla erit. His atque alijs monitis salutaribus id efficiebat, ut aequiori essent
animo. Aggrediens post hęc opus, propter quod uenerat, domum illam tam adifi-
cis, quā ceteris utensilibus breuī sic satis instruxit & absoluit. Mirum in modum
tam a Rege, quā uniuerso populo diligebatur: quod tamen genti illi fertur insue-
tum, quippē qui exteros & aduenas summopere non colant. Rex etiam experiri uo-
lens, an uera essent, quæ de illo audierat, eum acciuit, & longa uerborum concerra-
tione cum illo disseruit. Sed non impune. Adeo enim subtiliter & religiosē uerba
uēbis aptauit uir sanctus, ut non parū Regis crumenam exhauriret. Omnia enim,
quæ Hugo petijt pro instauratione dictæ domūs, deinceps libenter Rex tribuebat.
Sed & ipse Rex magno erat ingenio, & prudens ualdē. Cumquē sancta Hugonis cal-
liditate in substantia diminutum se uidisset, urbane alludens, quasi magistrum suum
iam reperisset, dixit: O hominem, in solo peregrino penē iam uolentem. Iste si uir-
tibus niteretur, quid ageret, qui uerbis ita extorquet? Rediens ergō onustus domum,
a fratribus hilariter susceptus est.

Verū non prætereidum est, quanta carnis tentatione rursus, antequā Priora-
tum susciperet, uexatus sit. Intantum molesta ei tentatio illa erat, ut similem nec an-
tē, nec postea unquam expertus fuerit. Ab hac tandem post multas orationes per
sanctæ memoriæ Basilium, qui in uisione ei apparuit, liberatus est: qui Basilium ante
paucos dies Prior magnæ Carthusiæ fuerat, & cum ad ordinem receperat, nec ita
pridem ab hac luce migrarat. Consuevit postea secretijs suis dicere, nunquam deinceps
se sentisse eiusmodi improbos motus, nisi tenuiter ualdē. Constructa denique
Vuidamie domo, plures eō conuenerunt Domino seruituri. Per id tempus Rege de
transmarinis partibus redeunte, suborta rēptas adeo classem elidere cōcepit, ut mor-
tem euadere nemo consideret. Vniuersis igitur oratibus, uotaque multa Deo & san-
ctis eius nuncupantibus, Rex tandem in hęc uerba prorupit: O si uigilaret nunc Car-
thusiensis Hugo meus, & solitas pro nobis preces funderet, non ita in lōgum obliui-
seceret mei Deus. Et altius ingemiscens: Deus, inquit, cui in ueritate seruit Prior
Vuidamie, illius interuentu ac meritis, nobis, in tantam ob peccata nostra angustiam
iurē coniectis, clementer miserere. Nec mora: tranquillitas redit in sperata, & prospe-
ro cursu peruenit ad portum cum omnibus, qui cum illo erat. Fertur Rex in illo dif-
famine uouisse Deo, se eum ad Episcopatum promoturum, si periculum euaderet.
Ab eo sanē tempore in tanta eum ueneratione habuit, ut nec vnus superesset in toto
Britanniæ regno, in quo spiritus eius tam fidenter quiesceret ut in Priore Vuidamie.
Fama etiā uiri Dei propter hoc factum, longē lateq; diffusa est. Quapropter complu-
res ad eum ueniētes, iugo disciplinæ sacri ordinis colla submiserunt. Quibus omnibus
mira præfuit benignitate, uerboque & exemplo ad meliora eos iugiter prouocauit.

Mirabantur sapiūs, qui ei familiarit̄ at̄stebant, tam continua illius ad Deum su-
spira. Adeo orationi intentus erat, ut etiam dormiens creberrimē submurmuraret:
Amen,

Cap. 6.
Oblatus
sancti uiri
miram mo-
destiam &
prudēciam.

Cap. 6.
Præficiunt
Carthusiæ
Vuidamie
enī in An-
glicā.
Luc. 21.
2. Cor. 6.

Rex Angli-
eius explo-
rat pruden-
tiam.

Cap. 7.

Quidam pu-
er cum per
Mariā Dei
genitricem
liberatum.

Multi Car-
thusiensium
amplectun-
tur institu-
tum.

Nota rē ad-
miratione
dignam.

Cap. 8.

TRIVS
9000
10000
RVIII
5

Mira eius
orandi affi-
ditas.
In refecto-
rio vt seget-
ferit.

Sacri codi-
ces mona-
chis quàm
necessarij.

Amen, amen. Et præter hanc nulla vox alia vnquam audita est ab eo dormiente, licet istam innumeris vicibus repeteret, tanquam præmissæ orationis clausulam & conclusionem. Diebus festiuis refectorium ingressus, prout ipse cæteros docuit, oculos in mensa, manus in scutella, aures ad librum, cor ad Deum semper habebat. Si solus in cella ederet, liber expansus ante oculos eius semper fuit. Non segnem operam sacris impendebat codicibus, quos religiosi quibusque necessariis, & maximè vitam ducentibus solitariam, dicere solebat. His enim pro delicijs & diuitijs tempore tranquillo, his bellico in præcinctu pro telis & armis, his in fame pro alimonia, his in languore pro medela monachis vtendum esse memorabat. Proximorum grauen, plus quàm proprium vitabat detrimentum: nec sibi dona recipienda putauit, quæ essent ab alijs extorta. Rex sæpè dictus sacra biblia magni precij à quodam monasterio petijt, volens ea Priori Vuitamie indigentibusque fratribus eius dono dare, vt sic vnus abundantia, alterius inopiam suppleret. Sed postquam res Hugoni innotuit perquendam illius loci monachum, ilicò respondit: Itane dominus Rex ecclesiam vestram fraudauit ad eò necessario labore vestro, vt nos tali occasione ditaret? Rogamus obnixè, vt nostræ ignoscatis humilitati, quòd causa nostra, nobis ignoratibus, defectum vestri codicis sustinuis: quem si recipere vos non vultis, ego illum ei restituum, qui huc illum apportandum curauit. Si autem eum receperitis, id illi per nos haudquaquam innotescet. Ea re non mediocriter ædificati sunt fratres illi, fuitque magnæ inter illos charitatis exordium.

Cap. 9.

Appropinquante autem tempore, quo vir sanctus nutu diuino ad altiora erat promouendus, contigit, canonicos Ecclesiæ Lincolnienfis ad Regis palatium pro pallo-
ris electione vnanimiter venire. Vacauerat enim sedes illa annos ferè decem & octo. Annuente igitur Rege, & consentiente etiam Metropolitano, electionem ibidem celebrauerunt. Conuenientibus tandem iuxta Dei voluntatem in Priorem Vuitamie, Rex magno repletur gaudio: mittensque nuncios, ei salutem dicit plurimam.

Eligitur Epi-
scopus Lin-
colnienfis.

Multis mo-
dis conatur
reijcere Epi-
scopatum.

Sed & Metropolitanus, missa confirmatione cum mandato, hortatur eum onus subire. Memor autem Hugo difficultatis negocij, quod ipsi imminerebat, multipliciter periculum impendens cum honore oblato euadere nitebatur. Afferbat nanque huiusmodi electionem inualidam, tum propter Regis & Archiepiscopi fauorem, tum propter loci importunitatem, tum ob suæ personæ indignitatem, maximè verò, quòd absque permisso Prioris Carthusiæ ipsi minimè consentire liceret. His dictis, nuncios cum benedictione remisit, admonens vt melius deliberare, & in virum magis idoneum sua vota conferre studerent. Sperabat enim, his difficultatibus fractos illos, mox à proposito cessaturos. Vtinam attenderent iam, qui tantoperè Episcopatum desiderant, qui ad dignitatum culmina tot deuijs callium anfractibus aspirant, quoniam virtutum genere, quibus morum diuitijs, quibus meritorum ornamentis virum hunc antecedant. Iste & seipsum à vulneribus immunem conferuare, & aliena vulnera curare tam perfectè edoctus, pabuloque doctrinæ salutaris copiosè refectus, intimo cordis affectu tam studiosè sublimitatem refugit: & isti impudentes, omnibus penè bonis vacui, cathedram non verentur ascendere. Horrendum malum, & quo penè omnis status Ecclesiasticus euertatur. Sed quia honor fugientem sequitur, magis illi excusatione viri sancti inflammati sunt. Denuò in Ecclesia Lincolnienfis conuenientes, concorditer illum eligunt, & nè nursum ordinis sui alleger impedimentum, præstantes mittunt nuncios ad Carthusiam, qui licentiam cum mandato reportarunt. Quid plura? Non sine grandi labore omnibus, quæ ad rem pertinerent, probè comparatis atque confectis, trahitur, rapitur, & Episcopus veli nolite consecratur. Cùm autem è domo Vuitamie equitaret, nullam prorsus ostentationem admisit. Pelles etiam, vt verus Christi pauper, & vestimenta monastica, secum ipse vehibat: nec ioco, nec seridè permoueri poterat, vt aliquis ministrorum ea ferret. Valdè nanque cauebat, nè ante sublimioris gradus consensum, quicquam de pristina obseruationis vsu vel omitteret, vel mutaret. Rex præter eà cùm vidisset desiderium suum impletum, gaudio gestiens infinito, dona ei pro regia magnificentia obtulit plurima.

In ambitio-
fos exhorta-
tio.

Rursus eli-
gitur.

Cogitur cõ-
sentire.

Vide humi-
litem.

Cap. 10.

Nota de cy-
gno rara sa-
ne.

Fertur miri quiddam in diocesi Lincolnienfis tunc accidisse. Nam cygnus quidam non paulò maior cæteris, & nunquam antea ibi visus, ad castrum quoddam aduolauit, eo videlicet die, quo vir sanctus Lincolniam primùm intrauerat. Hic omnes alios cygnos, quos illic reperit plurimos, intra paucos dies occidit, vno tantum foeminae sexu

sexus referuato, magis solatij, quàm prolis propagandæ causa. Familiarem se nulli exhibebat, nisi soli Episcopo: de cuius manu, cum primùm venisset illuc, statim micæ accepit. Caput etiam cum collo longo in eius manicam satis amplam, quasi in aquam immergit: die noctuque apud eum mansit, diligenter eum custodiens & dequam immergit: die noctuque apud eum mansit, diligenter eum custodiens & de-

Sancti mor- tem habent in desiderio & vitam in patientia.

Cap. II.

Sucepto itaque præfatu, prima cura & sollicitudo ei fuit, ut viros sapientia & scientia instructos, atque in timore Dei probatissimos, suo lateri adhiberet. Horum consilio & auxilio fretus, pastorale munus perquam strenuè executus est. Homines quieti & pudici spiritus impensius amabat, nec alios suo gregi sciens & prudens præficere voluit, quantalibet industria aut literatura prærogatiua pollerent. Videns autem tyrannidem forestariorum, ait: Rectè quidem forestarij dicti sunt isti, quia foris stabunt extra regnum Dei. Usque ad eò certè illorum iniusta erat potestas, ut nemo Rege inferior, eorum posset vim & importunitatem illatam euadere. Contra hos primum e bellum fuit. Nam cum more solito contra ecclesiæ libertatem in subditos ipsius debacchari cœpissent, mox summum Regis forestarium excommunicauit. Quod ubi Rex comperit, magnam animo concepit indignationem. Contigit tunc in ecclesia Lincolniensi beneficium, ut vocant, siue Præbendam vacare: pro qua studiosè Rex, dissimulata ira, precabatur, ut vni ex feruis eius illam conferret. Fuit hoc exquisitum quorundam aulicorum consilium, qui obsequium in hoc se præstare viro Dei putabant, cui deessent occasioem ut cunquè mitigandi aduersus ipsum cōmorum Regis indignationem. Lectis igitur literis, vir sanctus diuino timori postponens humanum, ita ait: Non aulicis, sed potius ecclesiasticis personis, ecclesiastica sunt conferenda beneficia. Habet dominus Rex, vndè tribuat mercedem seruentibus sibi, nec debet summo Regi famulantes priuare prouentibus suis, ut indè feruis suis prouideri possent à nobis. Hæc dicens, & regios à se nuncios inanes & vacuos remisit, & forestarium aboluere noluit. Quibus Rex auditis, grauiter in Episcopum commotus est, eò præcipue, quòd nec per se, nec per alios, aut certè per literas veniam peteret, vel factum reuocaret. Acerfuit itaque ad se inter cætera dixit Rex: Domine Episcope, ubi sunt gratiarum actiones, quas repèdere debuisti pro tantis beneficijs? Respondit Episcopus: Nouite, ut Episcopus ego efficerer, studiosè laborasse. Ut igitur animam expedire tuam, ubi illi periculum immineret, si, quod mei esset officij, exequi non curarem, necessariò id mihi incubuit, ut oppressorem ecclesiæ meæ, cui me cōsulerè oportet, per Ecclesiasticam censuram cōcercerem, & indebitè Præbendam sibi in ea ambientem, nulla ratione exaudirem. Excellentia autem tuæ præsentiam pro utrolibet adire negotio, non modò superfluum, sed etiam ineptum sentiebam: cum tuæ prudentia pronum sit, quod ritè geritur, sapienter aduertere: & voluntati nihilominus tua facile sit, quod rectum esse cognoueris, clementer & benignè approbare. Huiusmodi rationibus Rex, cum, quod contradici posset, non reperiret, omninò placatus est. Ore etiam sereno iam eius se orationibus commendans, vltra nec addere, nec demere quicquam dictis aut factis eius attentauit. Forestarium denique dolentem valde, & virgis cæsum, clementer absoluit. Hunc postea omni reliquo vitæ suæ tempore speciali quadam beneuolentia sibi sensit addictum, & suorum negotiorum fidissimum curatorem. Sic in Rege, sic in satellite veridicam esse sententiam experitur, qua dicitur: Qui corripit hominem, gratiam postea inueniet apud eum magis, quàm ille, qui per linguæ blandimenta decipit.

Forestariorum seu tyrannis.

Constantia & magnanimitas sancti viri.

Rex placatur auditis rationibus sancti viri.

Prou. 28.

Cap. 12.

Studiosissimus est pacis.

& discor-

TRIVS
9000
10000
RVIII
5

& discordias inter fratres seminatum admonebat. Consulente quoque eum Archiepiscopo Cantuariensi de structura ecclesie beati Stephani, num scilicet eam fundare deberet loco illo, quem sancte memorie decessor eius Thomas illi deputarat, aut certe suaderet opus penitus intermittendum, contradicentibus ipsi vehementer monachis ecclesie cathedralis, & asserentibus fundationem illam in eorum preiudicium attentari, Hugo respondit: Si inter te, domine Archiepiscopo, & collegium tuum preteritu huius fundacionis aliquod schisma suboriri contingat, iam disciplina vigor illic dissoluetur & emarcescet, pariterque minuetur ordinis censura. Hinc quanta successura sint animarum pericula, nullus estimare poterit. Oportet te preteream nunquam non summi Pontificis, Romanæ Curie, regis Angliæ, & aliorum principum motus animosque vereri. Satis tibi sit, cum sancto martyre idem propositum habuisse. Sed non acquieuit sano consilio: immo verò totam illam structuram quantum primum absoluit. Sed nec vnum quidem verbum ex ijs, quæ locutus erat vir Dei, in terram cecidit. Nam cum magno rubore & damno Archiepiscopi, totum ædificium iussu Romani Pontificis penitus eversum est. Successori quoque illius in opus similes gestienti, vir sanctus prædixit id, quod rerum finis edocuit. Monebat indifferenter quoslibet prælatos, ut unitatis & concordie vinculum cum suis subditis inuiolabiliter conseruarent, suimet illis exemplum proponens: Noui, inquit, me cum filiis meis bonum pacis & unitatis tenacius obseruare, & neque Regem, neque quemlibet mortalem mihi timendum existimo: sed neque internam peccatoris perdo securitatem, quæ sempiternam nobis tranquillitatem conciliat. Nec ided à dominis meis (sic enim canonicos suos appellabat) quies mihi ista defertur, totius ignara dissidij, quòd lenem me sentiant & mansuetum, cum sim reuera pipere asperior atque mordacior, ita re eorum præsidens capitulo, ex re leuissima non raro exandescam: sed faciunt de necessitate virtutem, scientes talem se oportere sustinere, qualem sua sponte elegerunt. Gratias ago illis, nunquam vel in vno sermone mihi resisterunt, ex quo primum inter eos residere ceppi. Eredientibus autem vniuersis, finito capitulo, nullus de nostra sibi æstimat dilectione diffidendum, nec putò me à quouis eorum non amari.

Consilium
dat Archiepiscopo.

Archiepiscopus dat
penas re-
meritaris
suar.

Quantum ei
detulerint
Canonici.

Cap. 13.

Secularibus Angelicæ illius, Carthusiæ scilicet, vitæ statum laudantibus, & de sua mundanæ vitæ impedimentis conquerentibus, quos tamen nec velle, nec posse sciret ad perfectiora viuendi instituta transire, huiusmodi adhibebat institutionem. Non solum inquit, monachi, sed nec eremita tantum atque solitarij regnum Dei consequuntur. Denique cum vnumquenque iudicabit Dominus, nequaquam id exoptabit, quòd eremita non fuerit, aut monachus: sed hoc potius exprobrabit, quòd minimè fuerit germanè ac probè Christianus. Nam tria quidem illic à quolibet exigentur Christiano: ex quibus si vel vnum illi defuerit, nomen Christianum prodesse ei non poterit. Nocebit potius nomen sine re, quandò detestabilior est falsitas in veritatis professione. Exigit autem vis & veritas beati nominis huius, ut indefinenter teneatur charitas in corde, veritas in ore, castitas in corpore non fallaciter Christiani. Fœminis quoque sententia memorabili & planè mellita, in sermone familiari dicere consuevit, ut eas ad feruentius diligendum cõditorem prouocaret: Satis, inquit, à fœmineo sexu Deus omnipotens diligi promeruit, cum nasci de fœmina dignatus est. Præclarum sanè & eximium hoc ipsò sexui illi priuilegium contulit. Nam cum viro concessum non sit, ut vel dicatur, vel sit pater Dei: hoc tamen præstitum est fœminæ, ut sit parens Dei. Porro etiam permultos peccatores, & in ijs desperatos quosdam, orationum suarum merito ac pia exhortatione, ad viam salutis reuocauit. Vndè satis apparet, quanta in eo exhortationis quotidianæ ad populum gratia extiterit.

Cap. 14.

In mensa vir sanctus hilaris & iucundus fuit, sed non sine grauitate & modestia: suosque ad idem hortabatur, ita dicens: Læti sumus secundum faciem sanctorum. Si quandò musci, aut alij mundana solatia afferentes, quauis occasione intercesserint, tum vel maximè grauitati studebat, nè peregrina consolatio animum eius ab æternorum contemplatione auocaret. Itaque pro ædificatione aliorum dicere solebat: Ego huius mundi gaudia nunquam attingi, iocos nunquam didici, nunquam sciui. A carnis esu semper abstinuit: piscibus crebrò vescabatur: vini vsum moderatum non respuit. Et quia, experientia docente, sentiebat exercitium Episcopalis officij magni esse laboris, de victus parsimonia non nihil remittere visus est. Dolores illorum acerrimos crebrò patiebatur, qui magnum ei in executione officij afferebant impedimentum. Affuit nihilominus ei gratia singularis fortitudinis, & instar miraculi erat videre

Cruciatum
dolore illo-
rum.

videre in dedicandis ecclesijs, in sacris conferendis ordinibus, atque in ceteris officijs ecclesiasticis vires omnium in seruiendum illum vincere ac superare. Ad ista surgebat nonnunquam ante lucem, & vsque ad profundas sequentis noctis tenebras ieiunus permanebat. Neminem ad sacra sinebat officia ministrare, qui ieiunium quacunque occasione fregisset. Quamplurimi etiam per benedictionem eius sanitatem sunt adepti. Infantibus & paruulis lenem & affabilem se praebeuit: sed cum intelligentiae annos attingerent, ab illa familiaritate arcebat eos, ne infollescerent. Non raro visi sunt infantes supra naturam facultatem extensis brachiolis ei adiacari. Infirmis & afflictis humanissime subueniebat, praecipue vero leprosis, quos cum magno cordis osculabatur affectu, singulis humilime se inclinans, dato etiam subsidio tam corporali, quam spiritali. Contigit aliquando, Vuilhelmum Cancellarium Lincolniensem tantam in eo humilitatis gratiam cum admiratione aduertere: sed statim dubitare coepit, num qua mentem eius elatio attingisset. Quod cum experiri vellet, dixit ei: Domine, S. Martinus leprosum osculando sanauit: tu leprosus, quos oscularis, non sanas. Cui Episcopus incunctanter respondit: Osculum Martini, carnem leprosi sanauit: osculum vero leprosi, animam meam sanat. Tredecim pauperibus, cum tor haberi potuissent, pedes secretius lauare solebat. Cum uero operum misericordiae adeo in eo excreuit, ut vir miserationum merito diceretur.

Affectus eius erga aegros & afflictos.

De singulari eius cura & sollicitudine erga sepulturam mortuorum, id est comperitissimum, tam in nouo quam veteri testamento vix quenquam reperit illi parem in hoc studio & officio humanitatis. Quid multa? Si plures reperisset, plures sepelisset. Spreuit Regum praelatorumque conuiuia: nec corpori pepercit, nec vitae, quandiu funus aliquod non sepultum didicit. Quandoque famuli Regis ad eum venientes, Dominus Rex, aiebant, iam ultra horam ieiunus praestolatur: cur non venis? Quibus ille ait: Satius est terrenum Regem absque me prandere, quam mandatum aeterni Regis ab humilitate mea negligi. Meus cibus est, ut faciam voluntatem patris mei, qui in caelis est. Cum aliquando puridissimum cadauer cuiusdam ebriosi sepeliret, & cuncti, qui aderant, nares obstrueret, propiusque accedere formidaret, solus Episcopus quasi nihil illi grauius oleret, familiarissimè tractabat corpus horridum & nigerrimum, donec sepulturae illud commedaret. Timoribus postea alijs, ne quem forte morbum ex illo foetore contraxisset, sciscitabatur num quid mali sentiret. Respondente eo, nil ibi in suaue odoratu, aut triste se sentire, & eos errare omnino putaret, mirati sunt omnes, benedicentes Deum in seruisio. Cum audisset aliquando quendam e persecutoribus eius defunctum, statim preparauit se, ut illud pergeret, hominemque sepeliret. Occurrentibus vero famulis & discipulis, certissimè coparatas esse insidias iuxta viam. Tum demum, inquit ille, iuste excusabimur, si pedes copedibus costringantur, & incedendi facultas erepta sit. Quo dicto, relicta alijs, cum duobus tantum eo se contulit, ac funus honorifice curauit.

Cap. 15. Erga mortuos sepelendos.

Sententia memorabilis.

Non sentit terribilium odorem horridi cadaueris.

Magna erga subditos humanitate & beneuolentia afficiebatur, adeo ut nec ipse onus aliquod eis imponeret, nec ab alijs imponi pateretur. Archidiaconos suos, ceterosque praelatos seuerè compescuit, ne à delinquentibus multam extorquerent pecuniariam, quod munera excæcent oculos sapientum, & iudicia peruertant iustorum. Dicentibus econtrario illis, plus terrere impios pecuniae dispendium, quam excommunicationis probum, respondit: Vestra hoc potius negligentia ascribendum est, qui remissiores estis in castigandis vitijs, & seueriores in extorquendis pecunijs: nec tam studiosè curatis, ut illi iniunctam compleant satisfactionem, quam ut vobis promissos dependant nummos. Rursum illis interdum pro se allegantibus, sanctissimum Archiepiscopum & martyrem Thomam eiusmodi multas peccatoribus irrogasse, respondit: Credite mihi, non idcirco sanctus fuit. Alia cum virtutum merita sanctum exhibuerunt, alio meruit nomine martyrij palmam. Valdè enim pastor bonus metuere ouibus suis, quibus crebro eiusmodi diuitum colludicerebat illud. Consuetudines etiam exactionum, sub iustitiae praetextu simulatè introductas, penitus aboleuit. Decessores namque, illius, ut occasionem haberent à populo pecuniam exigendi, pactum cum Rege fecerant, ut singulis annis pallium quoddam ei darent, ea tamen conditione, ut nummos ad eam rem necessarios à vulgo ipsi extorquerent. Si quid autem superesset, hoc quasi pro labore suo priuatis vibus seruarent. Iam annos multos facinus hoc tantum non pro lege habitum erat. Quid faciet vir religiosus, & Deum timens, videns iniquitatè in ciuitate? Num

Cap. 16.

Deut. 16.

Nō vult subditos grauari multa pecuniaria, alijve exactionibus.

TR IUS
9
10
RV III
5

Exactiones
simularis
abolent.

extorquebit à populo precium sudoris & sanguinis, vt vestem Regi tribuat, & reliqua sibi vsurper: Quid faciet? Forrè dissimulabit: forrè dicit: Faciat hoc alius, nè illud ego fecisse videar. Minimè. Nò cum hoc docuit Carthusiana soliditas. Sed forrè talisè manus suas excutiet ab omni munere, & Regi pallium vnà cum pecunijs tradet? Id verò si faciat, non pastor, sed mercenarius erit. Sed quid fecit pastor bonus, pastor verus, amator iustitiæ? Deditne cornu peccatori? Absit. Si vel vnã exactionem simulati iuris admisisset, inimicus de vnico triumpho gloriari potuisset. At nullam prorsus admisit: quinimmò nocte diuque, non sine periculo corporis & totius substantiæ suæ, Regi, Archiepiscopo, cæterisque potentibus se opposuit. Fidei pastor, qui animam suam toties posuit pro ouibus suis. O si omni ex parte liberis columnis Ecclesia Dei fulciretur.

Cap. 17.

Commiseratione magna prosequeretur peccatores, poenitentiam amplecti volentes, nec æquanimiter ferre potuit, si quis extremo supplicio afficiendis insultaret. Cum aliquandò esset in itinere, obuiam habuit turbam magnam hominum, ferrem quendam ducentium ad patibulum. Intelligens autem fur ille, quod Episcopus esset, petiuit vt pro benedictione consequeda propius adduceretur. Adductus verò, traxit ductores suos violentia, qua potuit, donè frenum Episcopi manibus contingeret. Tum verò obsecrauit eum, vt pro solita clemètia in tam extrema necessitate ipsi succurreret, & à morte imminente liberaret. Pauescente Episcopo, & mirante quid sibi clamor iste, populiq; tumultus vellent, responsum est, eum ad suspendium trahi. Commotus vir pius ad misericordiam, dixit: Soluite eum, & nolite abire. Vbi enim Episcopus cum fidelium populo congregatus est, ibi est ecclesia: nec minor immunitas debetur lapidibus viuis, quàm mortuis. Quo audito, libere eum abire permisit, protestantes nihilominus contra Episcopum, Regis iudicium ab ipso impediri. Faciebant autem hoc, nò ex inuidia aliqua, sed propter timorem Regis ac satellitum eius, nè tanquàm præuaricatores punirentur.

Cap. 18.

Videns Richardus Rex constantiam viri Dei, & quod paratus esset mori potius, quàm ipsi contra iustitiam vlla in re cõsentire: proceres misit, vt omnia bona Episcopi confiscarent. Venientes illi ad fines diocesis eius, tanto terrore cõcussi sunt, vt contingere qui equam ex ijs, quæ illius vel Ecclesiæ eius essent, nemo illorum ausus esset. Richardus successit Henrico, sed non pari honore virum sanctum profectus est. Creditur Henricus Rex, qui illum semper dilexit, & eius consilio cum ceteris faciebat, benè directus à Domino: Richardus autem, qui ei crebrò molestus fuerat, damna, pericula, bella plurima perpeffus est, & tandè in conflictu iaculo percussus, miserabili fine, cum iam paucos regnasset annos, è vita decessit. Ferrur tamen idem Richardus in præsentia sancti Episcopi nunquam durus & asper fuisse. Cuius aliquandò idem Rex cõtra Regem Franciæ extra fines regni sui acriter dimicauit, & militiam pecuniam multam erogasset, Archiepiscopum in patriam remisit cum mandato, vt Episcopis & Prælatibus in vnum conuocatis indicaret se pecunia habere opus, cupereque ab illis adiuuari. Sed vir sanctus accuratius rem ipsam examinans, cum reperisset, pauperulam plebem hac ratione grauari, respondit: Etiam si omnes Regi consenseritis, at ego tamen nequaquam illò consentiam. Vnus etiam ex Episcopis, auditis rationibus, quas beatus Hugo copiosè contra illam exactionem afferebat, ei adhaesit. Grauius hoc Archiepiscopus accepit, & gradu concito ad Regem abiit, multa ei de sancto Episcopo conquesturus. Audiens Rex, solum Lincolniensem suum retardasse conatum, & alium etiam Episcopum in suam sententiam pertraxisse, præ ira insanicens, cuidam amico suo dixit: Sicut tu meam diligis salutem, ita ego tibi præcipio, vt Hugonem cum adharète ei Episcopo penitentiam extirpare festines. Eiectus est ergò alter ille, & omnia, quæ possidebat, sicut Regi addicta sunt, ipso per aliquot dies, à sede propria & regno exulante. Et certè vix tandem, amicorum adiutus auxilio, ad pedes Regis peruenit, clemètiã cum lacrymis implorans, promittensque se deinceps Regi nunquam contradicturum. Sed iustus tanquàm leo confidens, absque terrore erit: vt potè qui in deserto Carthusianæ celsitudinis nò visus est mollibus vestiri, nec quasi arundo vento mundani temporis aut fauoris agitari. Reuerà nò est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Appropinquantes enim milites, vt Lincolniensem Episcopum eadem ratione vexarent, nò refugam mercenarium, sed strenuum pastorem repererunt. Narrauerunt antequam manum ad prædandum extendissent, iussit omnes in vicinis parochiis

Richardus
Rex crebrò
ei est molestus.

Nò vult cõsentire Regi in subditorum detrimentum.

Pro. 28.

pullata

S U

pulsatis campanis excommunicatos denunciari. Videntes ergo illi solita magna-
nimitate virum sanctum stare pro ouibus suis, nutu diuino territi, discesserunt in-
anes. Valdè enim timebant, nè in satanè potestatem traderentur, mortequè repro-
ba à diabolo praefocati perirent, sicuti pluribus iam euenerat, quos sanctus Episco-
pus percusserat anathemate.

Verùm perpendens vir Dei iniquè delatum se esse apud Regem, metuensque nè
ea causa gregi suo peiora acciderent, animam suam posuit in manibus suis, celeri-
terque adiuuit Regem in longinquis tum constitutum. Cùm autem appropinquâs-
set aulae, quidam boni viri occurrerunt ei, rogantes vt quamprimùm sese subduce-
ret, nec vultui Regis praesentaret, verentes, nè, sicut in diebus sancti Thomæ, vitio
diuina in totum regnum se effunderet, si tantus vir absque causa trucidaretur. Sed
penitens non acquieuit: quin immò vni ex illis viro bono singularique amico, qui
selequestrum idoneum fore sponndit, si vel parùm expectare dignaretur, sic fer-
tur respondisse: Itane mihi parcam, vt te haeredesque tuos in discrimen cõijciam?
Et quid tam gratum atque opatum æmulis nostris esse poterit, quàm vt te quoque
dissentientem asserant, si pro me locutus fueris? Quo dicto, statim in aulam ingre-
ditur. Cumq; comperisset Regem in facello Missam audire, protinùs pergit illuc,
rectaque ad Regem se conferens, propiusque ad eum accedens, constanter ei dicit:
Da mihi osculũ. Cui Rex: Non meruisti, inquit. At ille: Immò verò merui, ait: nam
via longa veni ad te. Osculum mihi debes: & fortiter trahès cum per chlamydem,
debitum exoritur. Subridens Rex, inclinauit se, & osculo eum impertijt. Cumque
omnes Episcopi ceterique circumstantes Hugonem de Rege triumphatè cerne-
rent, praestupore non erat vltra in eis spiritus. Videns denique Rex cõstantiam vi-
ri, & quòd spero loco Episcopis assignato, iuxta altare humiliter se submisisset, vt
immortalem Regem liberius adoraret: tum etiam quòd minas vniuersaque peri-
cula pro nihilo duceret, eum ex animo venerari cõepit. Pacis etiam symbolum sibi
oblatum, primùm Lincolniensi Episcopo perferri iussit. Propter hunc honorem
sancto viro delatum, Dominus ei insignem victoriam paulopost meritis eius cre-
ditur contulisse. Finita verò Missa, Hugo retrò altare duxit Regem, vt eum maiore
libertate reprehenderet. Cumq; federent pariter, his blandimentis eum aggressus
est: Dic quomodo se habeat conscientia tua. Parochia nostra es, & tremendo iudi-
ci pro te rationem reddituri sumus. Cui Rex: Satis, ait, benè mihi conscius sum, nisi
quòd inuidia quotidie torqueor cõtra hostes regni mei. At Hugo rursùm cum ob-
iurgatione: Et quid est, inquit, quod audio? An nõ quotidie pauperes opprimis, in-
nocentes affligis, exactiones graues imponere non formidas? Insuper & fidem tor-
te violasse fama clamitat. Num isthac parua tibi videntur? Ad hanc vocem Episco-
pi, immò spiritus Dei, qui loquebatur in eo, territus est Rex intantum, vt nec semel
mutare ausus fuerit contra eum. Cumque de his & alijs multis prolixè obiurgasset
eum, de quibusdam humiliter ille se excusauit: de alijs veniam postulans, emenda-
tionem promisit. Reddente etiam Episcopo legitimam rationem coram Rege &
omni frequentia, quòd cùm pastor esset, in grauamen ouium suarum consentire
neuiquam debuerit, Rex libenter accepit, simul Deo gratias agens, si ab vltiori
reprehensione cessaret. Tandem vir Dei Regi valedixit, & imperterritus ad propria
remeari cõepit. Eo autem abeunte, Rex cõuertens se ad suos: Si omnes, inquit, Epi-
scopi tales essent, nihil aduersum eos possent, siue Reges, siue principes. Dicitus est
propterea vir sanctus Regum malleus, quòd perpetuò de ipsis triumpharet.

Fuit verò non minùs zelosus, contra quoslibet alios pauperum oppressores, Ec-
clesiasticæque libertatis violatores, quos indiscriminatim absq; vlla personarum
acceptioe arguebat, admonebat, & si contumaces persisterent, etiam excommu-
nicationis sententia feriebat. Verè ad nihilum deductus erat in cõspectu eius ma-
lignus, timentes autem Dominum, quantumcunquè exiles essent, tota deuotione
glorificauit. Eiusdem zeli fuit pater eius, itemque duo fratres: qui strenui erant mi-
lites, & in primis iustitia tenaces. Sapiùs ei scripserunt, & cùm praesentes essent, ver-
bis praeclare hortabatur eum, nè in falsorum fratrum, seu crudelium dominorum
persecutionibus animo lassaretur. Asserebant etiam, malle se natum illum nõ fuisse,
quàm contra natales ingenuos oppressoribus libertatis Ecclesiasticæ vel ad mo-
mentum degeneri animo cedere. Tota virtute sanctus Episcopus id executus est,
nec in prauiudicium Ecclesiæ suæ quicquam fieri permisit. Hortantibus quandoque,

Vide cõsta-
tiam & ma-
gnanimita-
tem sancti
viri.

Cap. 19.

Rara sanè
& admiran-
da animi
virtus & for-
titudò.

Vir sanctus
Regem ob-
iurgat.

Regum mal-
leus S. Hu-
go Episco-
pus.
Cap. 20.

Zelus eius
aduersus li-
bertatis Ec-
clesiasticæ
violatores.
Psal. 14.

TRIVS
G O B E R
M O B E R
R V I I I
5

Vide q̄ con-
stiter liber-
tate Ecclesi-
asticam de-
fenderit.

Contemnit
sape morte
interitam.

Obiurgat
sibi morte
intentates.

Cap. 21.

Ingens eius
in Dominu
fiducia.

Cap. 22.

Preces ho-
rarias sem-
per absoluit
satis horis.

Contemnit
pericula, dū
vult Deo
satisfacere.

amicis, ut maioris periculi vitandi causa, in quadam re parui momenti Regi contra ius Ecclesie sue consentiret, sic fertur dixisse: Absit, ut persona laica, cuiuscumque etiam dignitatis & eminentie, privilegium Ecclesiasticæ libertatis infringat. Mihi verò non cōtingat, ut timore potestatis alicuius, aut formidine difficultatis quantæcunque, ius Ecclesie dominæ meæ S. Mariæ, quantum in me est, deperire sinam. Cū enim sit satis pudendum, dignitates & libertates sanctæ Ecclesie non augere, quemadmodum olim nostri fecere maiores: quàm est turpe & probrosum, si ex inertia pastoris à sua integritate decidat, quæ per strenuum dispensatorem augmentari, & in melius prouehi debuerunt? Inter micantes gladios, nudo capite sapius stetit imperterritus, & nec ad momentum ab obiurgationibus cessauit, vbiunque res postulare videretur, pro iustitiæ defensione. Aliquando in mensa, quandoque in ecclesia, sola fidei constantia fregit & superauit tyrānos. A suis etiam derelictus, solus perstitit tam Lincolnia, quàm in Hollandia Anglicana, atq; Nortmania, cedens labijs præuaricatorum. Cūq; gladios vibrasset in caput eius, & tantam in eo viderent fidutiam, confusi abiērunt, nil contra manum omnipotentis facere valentes. Quosdam ad minas interdum procaciter erumpentes, sic voce terrificata nō destitit obiurgare: Quid, inquit, vestris viribus vel armis contra manum omnipotentis posse vos confiditis, quāddō nobis etiam indignis & infirmis hæc manus ad eō potentia contulit arma, ut eis nulla humana possit æquiparari? Loricas vestras iaculis nostra penetrant: enses vestros non formido. Nostri verò ensibus nec cassides vestrae, nec thoraces resistere valent. Vos carnem, Deo permittete, caditis: sed animi prorsus non attingitis. Gladius verò noster & corpus perimit, & morti, non momentanea, sed æterna, eorum, quos percellit, animas addicit. In omnibus hæc tum persecutionibus periculosis, tum arduis negocijs tanta fuit animi libertate & securitate, ut nec somnus interrumperetur, cū tamen alij omnes vsque ad eō timore sæpè agerentur, ut somnus ab oculis eorum recederet, itemque consiliū omne.

Multum erat intentus ijs, quæ ad Dei gloriam pertinerent, eoque in cunctis à Domino dirigebatur. Hoc verò præcipuum eius studium fuit, ut sanctorū monachorum & Episcoporum vitas diligenter perlegeret, eisq; pro viribus suis conformaret. Quamobrè etiam vita eius, absoluta quædā norma fuit, siue speculum omnium benè volentium monachorum & Episcoporum. Experientia namque edoctus fuerat, quanto accuratius diuina curaret, tanto rerum temporalium sue cessus, disponente Domino, facilius prouenire. Tanta autem fiducia illi semper inerat erga Dominum, ut non parum se peccasse fateretur, si vel tenuiter eas ob res formidasset, propter quæ trepidare & angere solet humana infirmitas. Nocte quadam cū graues curæ & sollicitudines præter morem animum eius distrahent & infestarent, easque præ tumultu earum & importunitate excutere non valeret, admodum cœpit animo perturbari. Sed ilicò ad se reuertens, pectus percussit, grauiter ingemiscit, primo manè confessarium accersit, valde se peccasse pronunciat, quod non ita, ut decet hominem Christianum, omnem curam suam iactasset in Dominum, sed perindè ac si proprijs adinventionibus fidendum ipsi foret, disseruari & angere inaniter cœpisset. Reuera tamen in tam periculoso tum erat itinere, ut si precibus canuisset, mirum videri non debuerit. Compertum est postea, illa eadem nocte mortuum fuisse Richardum Regem. Nec mysterio vacauit vir sancti turbatio tam insolita, tam vehemens.

Preces canonicas statuto persoluebat tempore, nec induci poterat, ut aut precueniret illud, aut differret. Itaq; in magnis etiam tractatibus, sicut quidam ad consultandum siue deliberandum egredi solent, sic ipse immortalis regi debitum laudis oblaturus, simulatque venisset hora, mox exire solebat. Nihil diuino officio anteponendum Carthusiano more vir fidelis didicerat, quod etiam vsque in finem exactè seruauit. Contigit, illum aliquandò cum Prælati quibusdam & clericis per loca infesta equitare. Consultantibus ergò illis, quo pacto imminens periculum euaderent, omnium hæc vna sententia fuit, ut ante lucem surgerent, & iter suspectum in tenebris conficerent. Surgunt manè, vrgent Episcopum, aiunt non curandum, nè à prædonibus capiatur. Quibus ille: Et quò ibimus, inquit, Matutinis precibus nondum absolutis? Respondent illi: Postea dicemus illas: iam properandum, nè propter moram capiamur. Tum Episcopus: Qui capit, ait, capiat: & qui timet, timeat. Ego hinc non exibo, donè solito more preces matutinas persoluero.

Mira

Mirares. Solus Episcopus postquam laudes Deo tractum admodum obtulit, licet cum suis per eandem viam equitaret, nil mali passus est. Alij autem, quia prudenter se facere arbitrabantur, nec consilio sancti viri parere volebant, in periculum, quod cauere moliebantur, inciderunt. Quam vero monasticum spiritum vir sanctus haecere moliebantur, inciderunt. Venit alibi inter tot turbines rerum mundanarum, ex sequentibus patebit. Venit alibi quando ad domum Arueriam Carthusiani instituti, ea videlicet tempestate, cum iam paulo ante longum illud iter confecisset, in quo pacem conciliauerat inter Franciam & Iohannem Angliæ Reges, qui Iohannes Richardo successerat. Interrogatus vero de modo intractata pacis, non parum contristatus, respondit verus zelator ordinis sacri: Rumores audire & referre, etsi licet Episcopis, sed monachis non licet. Cum aliquod proficiscens equitaret, ad eod contemplationi intentus erat, ut præter pilos equi sui nihil cerneret. Itaque famulum ante se sequitare voluit, quem ut ductorem sequebatur. Quod si quisquam alius siue de industria, siue à casu intercessisset, mox illum sequebatur, propter nimium internarum speculationum usum & consuetudinem, non animaduertens se viam pariter & ductorem mutasse. Ductor quoque illius interdum non mediocriter turbabatur, quod cum putaret eum sequi, inter alios obeirantem, multo labore inquirere cogebatur, nec facile præterba reperire posset.

Observa quod sit animus eius ubique Deo intentus.

Singulis annis, ut minimum semel æstiuis vacationibus, ad monasterium suum Vuitamiense se conferre solebat. Ibi vero tanquam in messe fertili, menti suæ de spiritualibus prouidit frugibus, quas ubertim illic ipse secuerat. Erant tum illic viri valde spectabiles, in vita strenui, in contemplatione sublimes: ijque blandimenta ei nulla, tanquam ultra alios Episcopos aliquid haberet sanctitatis, apponebant, sed potius admonebant ut videret quantum adhuc abesset à conuersatione parum antiquorum. Tanta autem humilitate in omnibus se illis conformabat, ut præter solum anulum nil gestaret, vnde, quod esset Episcopus, posset animaduerti. Quam vero grata illi fuerit solitudo Carthusiana, vel inde perpedit potest, quod summo studio in id incubuit, ut posset se Episcopatu abdicare. A singulis enim Romanis Pontificibus, qui eius tempore Ecclesiæ præfuerunt, id humiliter petijt, sed non obtinuit: immo vero tanquam bene dignus, coactus ab illis est suo munere perfungi. Nuncios etiam & fautores huius rei durius illi obiurgantes, cum minis remiserunt, veraruntque; nè deinceps huiusmodi literas ad Apostolicam sedem adferrent. Grauiora quoque totius prouinciæ negocia ei expedienda delegarunt.

Cap. 23. Quotannis redire ad Carthusiã Vuitamiæ.

Singularem namque à Domino gratiam acceperat iustum ab iniusto discernendi, ita ut peritissimi iureconsulti cum admiratione dicerent, nunquam se talem virum reperisse in docendis etiam difficilibus subtilissimisque causis, quauis ille huiusmodi praxim nunquam didicerat. Gaudebant omnes, qui causas iustas ad eius iudicium afferbant, certi nimirum, quod nec ignauia seduci, nec muneribus aut minis corrumpi vel frangi posset. Spiritus quoque sanctus, qui hoc ei contulerat donum, sermonem illius atque sententias confirmabat sequentibus signis. Nam cum rebelles quosdam & contumaces satana tradidisset in interitum carnis, subito non commouerunt. Miles quidam propter quoddam mendacium ab Episcopo sancto reprehensus, cum admonitione eius paruipenderet, nec se emendare vellet, mox ab illo excommunicatus est. Vsurpabat namque sibi bona quædam, quæ incitate eum vxore, quod prolem legitimam non haberet, à veris hæredibus per simulationem alienare consererat. Tremenda res. Inuasit eum diabolus nocte sequenti, extorques subito animam mendacem. Alius quidam, in eodem scelere ei succedens, cum latus & temulentus lecto exciperetur, sopori mortem socians, etiam miserè extinctus est. Forstarius quidam propter facinus plexus anathemate, viri Dei sententiam non metuens, intra paucos dies horribili morte decessit è vita. Quidam Diaconus, liuore impellente, militem quendam nequiter accusans de crimine regie proditiõnis, Hugonis sententia ob ipem emendationis percussus, cum peccatum suum non modo non vellet agnoscere, sed etiã ab Archiepiscopo absolutionem impetraret, rediensque ad virum sanctum, purgationis, ut putabat, suæ chirographum secum afferret, rursum non obstante mandato, ab illo excommunicatus est. Ut autem Dominus ostenderet, vtrius sententiam approbasset, Diaconum horrendum in modum percussit, nec eum diutius viuere passus est. Adulescentula quædam cum impudenter spueret in faciem sponsi sui, præsentem sancto Episcopo, nec veniam petere vellet, à diabolo præfocata expirauit.

Admiranda in eo æqui & iniqui cogitatio.

Terribiliter punit Deus ab illo excommunicatos.

TRIVS
9
10
RVIII
5

438
Cap. 24.S. Hugo op-
presorum
pijissimus
consolator.

Clericus quidam propter tyrannidem quorundam potentium ius suum, quod ei erat in quadam ecclesia, obtinere non potuit. Pecunijs quoque ac alijs rebus penè omnibus in curia Romana consumptis, iam summa egestate coepit virgeri. Audiens verò, sanctum Hugonem oppresorum consolatorum pijsimum esse, ad illum tandem venit etiam longe extra fines diocesis suae, & cum lachrymis eius auxilium imploravit. Motus ergo vir Dei, omnes excommunicavit, licet eius iurisdictione non tenerentur. Quid plura? Alij in amentiam versi, alij repentina morte extincti sunt: quorundam oculi cum ingenti cruciatu exciderunt, donec legitimo possessori restituta est ecclesia. Alios etiam viros septem quandoque excommunicavit vir sanctus, quod furem à coemeterio dolo abstraxissent, & mox sine dilatione suspendissent. Timentes verò illi, ne accideret ipsis, quod iam multis euenisse constabat, ad pedes Episcopi pariter venerunt. Sex satisfactione dura illa quidem, sed brevi, expurgati sunt: septimus, quia noluit satisfacere, absolutionis gratiam non impetravit. Tam verò dura fuit ea satisfactio, ut etiam brumali tempore penè nudi fuissent à patibulo depositum, per longum iter humeris portare, atque in eo, quod diximus, coemeterio, unde illum extraxerant, tumulare compulsi sunt. Res prorsus stupenda.

Nota qd ac-
ciderit ho-
mini fortu-
nato, à san-
cto viro ple-
xo anathe-
mate.

Iam septem anni transierant, & ecce redit miserabilis ille, cum lachrymis per se absolutionem: Domine, inquit, postquam sententia tua me percussit, acciderunt mihi mala multa. Gratia Regis contabui, plurimisque aduersis casibus subiacui. Sed ne peiora his succedat, dignare (obsecro) vel serò poenitentem releuare. Misertus ergo vir pius tanta calamitate, quod ex fortunato & diuite arumnosus & morbidus factus esset, clementer eum absoluit, & ne dolore dolori adderet, multam ei mitiore irrogauit.

Cap. 25.

Per multis
claret mi-
raculis.

Miracula per eum plurima, dum adhuc viueret, in eximia sanctitatis eius argumentum edita sunt. Claudus quidam cum cophinum, quo sanctus vir lapides conferre solebat, suis humeris imponi curasset, statim melius habuit, breuique tonus sanatus est: utque gratum se declararet pro tanto beneficio, eadem sporta etiam ipse lapides ferre coepit. Ecclesiam namque Lincolnensem vir sanctus à fundamentis extruxit nobiliter, & proprijs humeris apportans lapides, & suae deuotioni satisfecit, & subditorum aedificationi. Cuius quidam Lincolnensis correptus amentia, vix ab octo viris teneri potuit. Adductus autem ad virum Dei, mox damone fugato quasi mortuus corruit, nec antequam aqua benedicta perfunderetur, & à sancto Episcopo sanitati integre restitueretur, aliquatenus surgere potuit. Mulier quaedam duos ei obtulit infantes languidos: qui eius percepta benedictione, statim conuulerunt. Infantulus quidam ferrum acutum manu tenens, in os more puerorum iiecit, & deglutire coepit. Mox gutture eius sauciato, tanta sanguinis copia aliquandiu inde manauit, ut vitam pueri mater penitus desperaret. Sed patruus pueri superueniens, consolatus est eam, ita dicens: Ne turberis: certus sum enim non moriturum infantem. In visione namque, vir quidam sanctus mihi ostensus est, qui etiam breui adueniet, ut illum curet. Quod & factum est. Venit Episcopus, guttura tetigit, locumque vulneris Cruce consignauit. Iam enim vix palpitare cernebatur. Eo verò recedente, mox puer sanguinolentum euomuit ferrum, & sanus apparuit. Quaedam foemina spiritum habens Pythonicum, tanta garrulitate euctos oppressit, ut ei silentium nemo posset imponere. Ea cum viro sancto fuisset oblata, spiritum cum magna arguit indignatione, dicens: Age iam, o infelix, quid nostri diuinare nobis? Ille praetentiam sancti viri non sustinens, protinus aufragit. Mulier verò plenè liberata, ducens taciturna & modesta semper fuit, non sine grandi admiratione cunctorum, qui factum nouerant. Similiter & alia quaedam eius meritis à pessimo quodam ac improbitissimo incubo erepta creditur. In villa quadam miserè à demonio quidam vexabatur. Accidit tum per eam villam Episcopum quendam iter habere. Cumque esset iuxta locum, ubi daemoniacus ille circumstante populo custodiebatur, accurrunt vndique, rogant Episcopum, si quo modo praesidium vllum inueniant apud illum. Ponunt ante pedes eius infirmum, si forte manum velit imponere, & spiritui committenti. Sed mercenarius ille, cum vidisset dolorem esse vehementem, praeparauit ore totus contremuit, equumque calcaribus virgēs, abire festinauit. At pio praesule Hugone non diu post per eandem equitante viam, accurrunt iterum vicini, precantes auxilium opportunum illi, qui se inuare non poterat. Itaque, vir sanctus non fugam iniit, sed protinus de equo descendens, velocius accurrir: Vidensque dolorem atrocissimum, nequaquam

Sanat da-
moniacum.Infantem
moribundum
curat.Curat ali-
quos demo-
niacas.

quodam ac improbitissimo incubo erepta creditur. In villa quadam miserè à demonio quidam vexabatur. Accidit tum per eam villam Episcopum quendam iter habere. Cumque esset iuxta locum, ubi daemoniacus ille circumstante populo custodiebatur, accurrunt vndique, rogant Episcopum, si quo modo praesidium vllum inueniant apud illum. Ponunt ante pedes eius infirmum, si forte manum velit imponere, & spiritui committenti. Sed mercenarius ille, cum vidisset dolorem esse vehementem, praeparauit ore totus contremuit, equumque calcaribus virgēs, abire festinauit. At pio praesule Hugone non diu post per eandem equitante viam, accurrunt iterum vicini, precantes auxilium opportunum illi, qui se inuare non poterat. Itaque, vir sanctus non fugam iniit, sed protinus de equo descendens, velocius accurrir: Vidensque dolorem atrocissimum, nequaquam

quodam rerritus expauescit, sed spiritu fremens, ad bellum se comparat. Proh ne-
fas, inquit, hec vtique non rectè se habent. Quid amplius? Fusa oratione, lecto que
Euangelio, In principio erat verbum, in aures patientis, vir Dei fidenter abscellit. Ioan. 1.
Mira res. Hostis, qui tanta crudelitate seuerat ante Hugonis aduentum, qui que
tor cachinnis eius orationes comminationesque exceperat, iam illo recedente, Hominem
miserum li-
berat à dæ-
mone.
quasi iniectis vinculis eum post se traheret, ab homine exiuit, nec ausus fuit ampli-
us introire in illum. Quod cernentes qui aderant, pias præ gaudio fuderunt lachry-
mas, Deum in sancto suo mirificè collaudâtes, experti palàm in homine illo, quàm
dispares sint etiam Episcopi.

Oratione sua vir sanctus ignem compescuit, nè tantùm vastaret, quantùm time-
batur. Ante vltimum eius recessum à Vuitamia, placuit Domino etiam in conspe-
ctu fratrum glorificare illum: quod tamen non propter infidelitatem illorum ar-
bitramur factum, sed vt tanti viri sanctitas animis eorum arctius affigeretur. Quasi
enim vltimum vale eis diceret, non tâtum sermone, verum etiam opere, sacre ora-
tionis virtutem illis commendauit. Domus quædam straminea illic erat, que igne
arepta, flammam in altum misit, cunctis circumquaque ædificijs incendium parans.
Espauit ea re vir sanctus, & matutinalæ officium, quod iam inchoauerat, intermit-
tens, contra ignem saluteræ Crucis signum edidit. Cumque periculum in euitabi-
le, nisi Dei clementia prohiberet, impendere cerneret, mox ante aram se proster-
nens, orationi se dedit, indè nequaquam surgens, donèc flammâ tepuisse, domum-
que illam absorptam esse audiret. Omnes igitur Deum laudantes pro gaudio du-
plicato, quòd & cætera illæsa mansissent ædificia, & à diuturno metu, qui iam eue-
nerat, liberatos se viderent, Episcopus aiebat: Benedictus Deus, qui nõ solum præ-
sentem hac in retimorem nostrum consolatus est, sed & futuri metus sollicitudi-
nem omnem sub nostra tandem præsentia amputauit. Quo in factò, sicut & in mul-
tis alijs, sancto Martino par fuisse probatur.

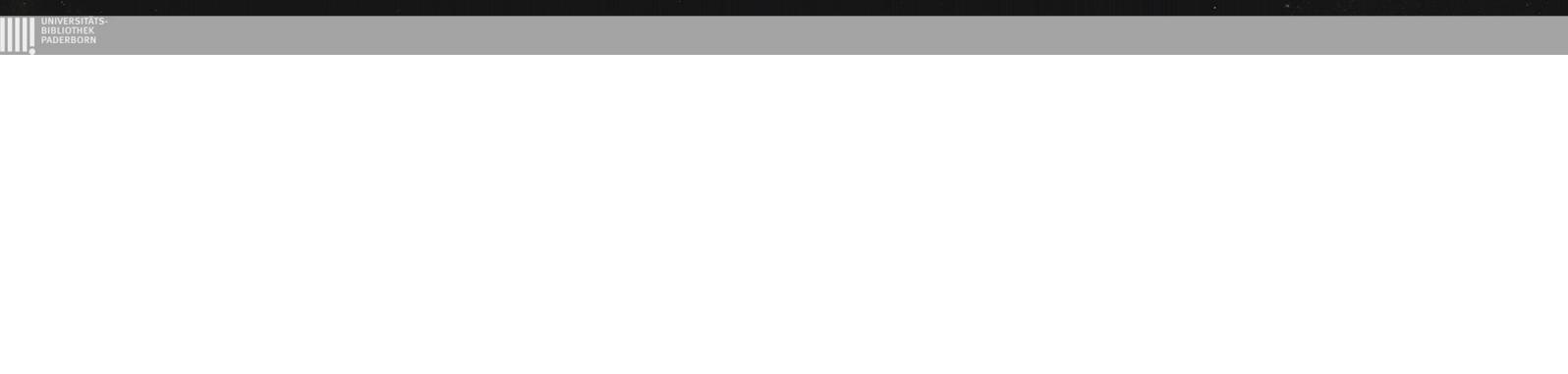
Quanta autem deuotione fuerit erga reuerendissimum altaris Sacramentum, ex Cap. 26.

hoc solo satis perpendi potest, quòd crebrò pius Dominus in forma speciosissimi
pueruli, sacrificanti illi visibiliter apparere dignatus est: quod quidem religiosi
quibusdam personis diuino nutu non rarò intueri cõcessum fuit. Quid autem ipse Christus ei
sacrificium
facienti sa-
pè apparet.
sensit de quibusdã miraculis, quæ circa idem præcipue venerandum feruntur con-
tingisse sacramentum, res, quam dicturi sumus, declarabit. In villa quadam sacerdos
erat valdè dissolutæ vitæ, quæ hoc ordine diuina bonitas ad pœnitentiam vocauit:
Celebrans ille Missarû solennia, manibus cœpit indignis regè tractare maiestatis.

Cumq; ad illum venisset locum, vbi hostia frangenda erat, sanguis protinùs emana-
uit. Territus ille, vitam mutauit in melius, cunctisq; audire volentibus factum pu-
blicauit. Accidit autem, beatum Hugonem per eam villã iter facere, sacerdotemq;
accessitum, non propter miraculum, sed ob vitæ sanctitatem, de quibusdã spiritalis
vitæ studijs interrogare. Tanta enim pœnitentiæ asperitate pristinam vitã iam cor-
repererat, vt sanctum cum fama cunctis proclamaret. Cumque sancto episcopo nar-
rasset prodigium, quod ipsi acciderat, hortatus est eum, vt cruorem ipsum tâquam
veritatis rellè inspiceret. Sed penitus non acquieuit: quinimò famulis suis idem
suggerentibus, ita fertur respondisse: Habeant ipsi signa infidelitatis suæ. Nobis autem,
qui verè credimus sub speciebus sacramentalibus verum corpus & sanguinẽ Chri-
sti contineri, signa quid proderunt? Quosdam etiam abire volentes, vt viderent,
durius obiurgabat, quòd non deuotione, sed curiositate id facerent. Siquidem scri-
ptum nouerat: Beati qui nõ viderunt, & crediderunt. Sed hoc vulgo persuadere
quis poterit? Quinimò videmus eos tanta diligentia ad huiusmodi confluere:
qui si perfectam haberent fidem, magis vtique ab his se elongarent. Ioan. 12.
Curiositate
reprehendit,
non pietas,
tem.

Post longa tandem huius vitæ certamina, cum iam tempus aduentaret transitus
eius ad patrẽ, acri febre corripitur. Morbo autẽ ingrauescente, sæpius orando hæc
verba repercebat: O pie Deus, requiem præsta nobis. Bone Domine, Deusque verax,
dona tandem nobis requiem. Quod quidã de adstantibus audiens, quasi pro conso-
latione dixit ei: Iã Domine quiesces. At ille: O verè, inquit, beatos illos, quibus vel
in extremo iudicij die requies incõcussa donabitur. Dicente rursus eo ipso, illi di-
em ei futurum, Deo volèrè, iudicij diẽ, quo esset è vita decessurus, cum magna fidu-
tia dixit: Non rectè sentis. Nõ enim iudicij, sed gratiæ & misericordiæ dies erit, quo
ego defungar. Cum adhuc esset incolumis, & mentio fieret de mortis horrore, di-
cere

TR IUS
O O O O
RV III
5

cere cōsueuerat: Malè profectò nobiscum ageretur, si nunquam mori deberemus. In omni agritudine sua, quauis violentissimè torqueretur, inuito semper permāsit animo, ita ut iret & rediret à lectulo, quocunq; esset necessè. Stupescit ea re medici, dicebant: Reuerà spiritus hominis huius sustentat imbecillū corpus eius. Adhuc quidā de præcipuis amicis illius, sic hortabatur eū: Quandoquidem, inquit, domine, multo tempore tū ordinarius, tum etiā delegatus permultorū iudex fuisti, diligenter, oro, studeas nedum generatim, sed etiā speciatim confiteri, quos & quor priuato amore vel odio, aut promoueris, aut deprefferis parum iuste. Respondit ille: Odio, seu amore, sed nec spe quidem vel timore personæ vel rei cuiuscunque, à veritate iudicij me vnquam exorbitāsse, penitus memor nō sum. Si autem de re cōtra de flexi, hoc vel propriæ ignoratiæ, aut certè assistentiū culpa accidit. Ad verba nāque sua tantā semper adhibebat cautionē, nē quid cōtra veritatē proferret, vt nedum in dubijs, sed etiam in certissimis frequenter hanc adijceret appendicem: Sic modo nobis occurrit. Eadem per omnia cautela in literis, sigillo ipsius muniendis, ille veritatis amator semper vtebatur. Admonitus etiam, vt testamentum pro more faceret, Tædet me, inquit, huius consuetudinis, iam passim in Ecclesiā introducta. Nec habui quicquam, nec habeo, quod non sit Ecclesiæ, quam regendam suscepi. Atque men nē fiscus rapiat, pauperibus tribuatur totum, quod video possidere.

Eccē vitæ
eius inno-
centiam.

Cap. 29.

Sacramen-
tum extre-
mæ Vnctio-
nis percipit

Orationi deinceps mens eius potius intenta fuit, mortemque vicinam prædixit, seq; inungi voluit. Eodem die, quo Episcopus cōsecratus fuerat, etiā sacramentum extremæ Vnctionis percipit, putā ferijs B. Matthæi Apostoli & Euangelistæ. Antè illum diem nunquam sacramentum hoc percipere voluit, quanuis crebro lethali- ter laboraret. Disponente tamen Domino, vsque ad decimumseptimum Nouēbris diem mors illius dilata est. In quo spatio multas proposuit adhortationes ipsim visitantibus, salutariaq; dedit cōsilia in negocijs opportunis. Archiepiscopus quoque ad cum veniens, humiliter veniam petijt, quòd multas ei præter fas per se cutiones excitasset. Cui vir sanctus, lætatus pœnitentia eius, alacriter respondit: Libenter ignosco. Quòd autem sæpè te reprahendi, non me pœnitet: sed quòd id crebris non feci, id potius doleo. Vidi nanque secularibus negocijs animū tuum plus satis implicari, iacturamque non paruā in subditis tua negligētia fieri. Cū iam autem ille, quem diximus, Nouēbris dies propinquasset, lachrymantibus filijs dixit, vt funeri necessaria præpararent. Facto denique in se spiritu Dei, mala grandia futura prædixit & Regi, & regno, in primis autem Clero. Dicebat proindè libenter se velle mori, nē tanta cerneret dissidia. Et hæc quidem omnia mox ab eius obitu, sicut prædixerat, euenerunt. In quo, sicut & in alijs multis, apertissimè videre licet, cum prophetiæ spiritū habuisse. Decimo septimo Nouēbris die, cū sentiret vires sibi magis magisque deficere, iussit accersiri monachos & clericos in obsequium funeris sui. Et quia Episcoporum nullus interesse poterat, ordine instruxit eos, quem ad modum finis ipsum curare deberet. Iussit quoque, vt non Londoniæ, vbi agrotare cepit, hūmaretur: sed vt Lincolniam translatus eum in primaria eade sepelirent. Concilium nanque vniuersale totius regni Lincolnie celebrabatur, ad quod Episcopi omnes conuenerant. Ipse autem interrogatus, num interesse vellet, respondit: Etiam. Id verò quomodo accipi voluerit, ex sequentibus patebit. Aduesperante ergo die, vti pius & misericors, sciens quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad patrem totius consolationis, cū dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem, dilexit eos: cernensq; vbertim flentes charissimos filios, suauissimis eos sermonibus consolabatur. Dextram etiam capitibus singulorum diutius imponens, Deo & verbo gratiæ eius eos omnes commendauit. Deindè deficiente voce, cū rogarent eum, vt Dominum pro idoneo pastore deprecaretur, tandem respondit: Deus id faciat.

Multa mala
sub obitum
futuræ præ-
dicit.

2. Cor. 1.

Psal. 90.

Luc. 2.
Felicissimè
vir piissimè
in celos e-
corpore, p-
feliciter.

Quo dicto, pauimentum coram eo nudatur, & cinere benedicto in Crucis formam sparso, Completorii preces inchoauerunt. Cū autem versum illum audisset, Clamauit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eū. imponi se cineri poposcit. Psallentibus illis festinantius, vultu placidissimo spiritum sensim colligebat, quem tunc in manus cōditoris tradidit, cum illud Simeonis canticum inciperetur, Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Obijt circa annum Domini millesimū ducentessimū, cū iam sexagenarius esset, deinceps in sabbato pacis æternæ quieturus. Tenuit cathedram episcopalem annis quindecim, & quinquaginta & octo diebus.

De

De felici transitu eius & gloria immarcescibili reuelationes multas diuersis Deo
denotis hominibus obtigerunt. Quidam etiam ex ijs, qui familiariter ei assistebant,
cum adhuc viueret, anxius nimium post eius obitum de statu eius, in oratione ra-
pius, tali visione certior factus est: Apparuit ei sanctus Hugo tanquam in praclaro
loco residens, gloria mirabili sublimatus. Audiuit etiam cantica suauissima, cuius
modi in terris nunquam audita essent. Cumque visionem illam admiraretur, &
pre pauore loqui non auderet, dixit ei sanctus Hugo: Non te sollicitum esse de ce-
de statu meo. Cantica melliflua, quae audis, ab hora illa, qua discessi à vobis, nun-
quam mihi defuerunt. Deinde eum comiter instruxit de quibusdam perplexis con-
scientiae scrupulis, quos antea nunquam poruerat excutere, nec fati ab aliquo de
scientia edoceri. Itaque tanquam in testimonium visionis eius, dein cepit illam non sen-
sitanimi perplexitatem. Reuelatum etiam diuinitus fuit cuidam deuota personae,
quemadmodum pede suo vir sanctus arroganter quendam Episcopum in dorso
perculisset, quod ad cathedram Ecclesiae eius non studio boni operis, sed inanis
gloriae desiderio adspiraret: qui eadem hora spiritum exhalauit.

Viso cuius-
dam de eius
beatitudine

Cap. 31.

Corpus eius
exanime
quale vi-
sum sit.

Obsena vi-
ti sancti
mi funus
viri profan-
cuius fuit

Cap. 32.

Epitaphi-
eius.

Cap. 33.
Multa sunt
miracula.

Insigne mi-
raculum.

Videntes autem capellani eius, mortuum eum esse, funus sacratissimū, sicut eis
praecerat, curare coeperunt. Cumque lauarent corpus exanime, lacte candidius
fortis apparuit: intus verò, vitro purius cernebatur. Faciem cum manu dextera per-
ungentes balsamo, reliquum corpus aromatibus condiuerunt: vestibusque sacris
pignus venerandum ornantes, loculo imposuerunt. Quibus omnibus ritè peractis,
cum magna celebritate & miraculorum gloria, ad sedem propriam deportatum
est. Nam postquam fama sanctissimi obitus eius inter populares percrebuit, tanta
hominum vndique confluit multitudo, prosequentium sacrū funus, vt non par-
ua iter accelerantibus remora objiceretur. Deuotio etiam populi toto illo itinere
adeò continuata est, vt vix quisquam sui proximi recordaretur. Tetigisse feretrum,
palma suprema fuit. Quibus verò hoc denegabatur, ij confexisse procul & ad oras
se, non vile trophæum ducebant. Fortiores deuotissimè supponebant humeros ad
portandum, tametsi nulli, nisi ad breue spatium, id priuilegij concessum fuit. Per
turmas enim, & quasi certarim ad portandum iruebant, cogentes priores, nè quid
vltra id, quod praefixum esset, ea in re sibi vsurparent. Succedentibus autem sibi vi-
cissim turbis, venerunt in occursum sacri funeris etiam duo Reges, Iohannes An-
glia, & alter Scotia, cum Archiepiscopis & Episcopis, Abbatibus, Comitibus & pro-
ceribus multis: qui cum sperarent in deferendo sacro corpore aliquid se priuile-
gij habituros, humeros deuotè supposuerunt. At tamen pro desiderio religiosi pro-
positi non contigit eis. Iruente enim vulgo, nouisq; portitoribus praeparatis, cum
vim populi ferre non possent, cesserunt viri tam sublimes, quamuis inuiti. Scotiae
quidem Rex propter nimiam lachrymarum vim & copiam, propius accedere non
potuit. Impensè namque amauerat illum hominem Dei.

Sexto autem die urbem Lincolniensem ingressi, reliquias sacras in summā per-
tulerunt ad eam, vbi magna fuit populi frequentia, donec humatum esset pignus
preciosum. Officium denique exequiarum tanta celebritate peractum est, vt Epi-
scopi lectiones, Abbates versus recitarent. Fuerunt enim in exequijs illis Reges duo,
Archiepiscopi tres, Praefules quatuordecim, Abbates amplius centum, Comites
proceresque plurimi. De reliquis inferioris status & vulgo, nullus certus facillè ini-
ri possit numerus. Sic sic placuit remuneratori omnium bonorum, glorificare ser-
uum suum fidelem, qui toties erga sepulturam aliorum sollicitus fuerat. Impleuit
quoque promissum suum vir sanctus, quia etsi viua voce, vti solebat, negocia con-
cilij non curauit, morte tamen sua totius ecclesiastici status regimen mirabiliter
illustrauit. In medio namque sacratissime synodi emortuum corpus eius propheta-
uit. Clericus quidam praecellenti ingenio cum vidisset quae fiebant, raptim hos ver-
sus composuit, & ad pedes sacri funeris collocauit:

Pontificum baculus, monachorum norma, scholarum
Consultor, Regum malleus Hugo fuit.

Per totum autem illud longum iter sex dierum, & antequam sepeliretur corpus
sancti pontificis, multa praecleara miracula per seruum suum Dominus efficere di-
gnatus est. Denique diuina non cessarunt beneficia ad monumentum eius, etiam
post illius honorificam sepulturam, in testimonium eximia sanctitatis. Candelae ac-
centae, quae ante funus portabantur, nec vento, nec pluuia poterant extinguī, cum etis

qui

TRIVS

gobert
nobert
RVIII
5

qui aderant, adspicientibus & stupentibus. Cuiusdam Bernardi brachium fractum, ab Episcopo sancto reformari per visionem illi ostensum est. Itaque expurgatum, illud planè redintegratum respexit, dolore sopito. Quidam vir pius, orans ad fere- trum sancti Hugonis, vt dissolui & esse cum Christo mereretur, sequenti nocte, re- bus suis benè constitutis, bona morte decessit. Hoc autem vir sanctus dicere solebat inter maxima miracula numerandum, si cui meritis sanctorum in paradisum in- gredi contingeret, cunctis periculis exclusis. Mulier quaedam cæca, ad primum sacri corporis contactum, oculorum lumen recepit. Fur quidam cum crumenam pecunia refertam abstulisset à latere cuiusdam foeminae orantis ad corpus sancti Hu- gonis, miraculosè protinus cæcatus est. Sentiens ergò diuinam vltionem, seipsum publicè accusauit, crumenam reddidit, & visum recuperauit. Miles quidam, cuius brachium cancer planè corroserat, ad corpus sancti Hugonis sanatus est. Puer qui- dam vita functus, meritis illius reuixit. Vir quidam languidus, à medicis desperatus, ad sanctum beati viri sepulcrum venit, moxque sanus & incolumis surrexit. De- niqùè non longo temporis spatio à sepultura preciosi thesauri, intra paucos dies ad monumentum eius, sex paralytici sanitatis beneficium adepti, tres cæci illumina- ti sunt, muti duo loquendi facultatem receperunt. Duo quoque contracti, prifi- nae sunt firmitati restituti, & hydropica foemina eius meritis curata est. Mulier que- dam cum quatuor fecisset abortus, admonita est ab ancilla sua, vt puerulum ece- rum sancto Hugoni offerret. Quod vbi fecit, non abortiuit vnquam, sed sex in colu- mes pueros enixa est. Sunt & alia permulta illustria miracula, quibus sanctum Dominus mirificauit. Hæc pauca interim breuitatis studio commemorâsse suffici- at in laudem & gloriam præpotentis Dei, qui viuuit & regnat in infinita seculorum secula, Amen.

Cæca videt.

Geminum in fure mi- raculum.

Puer mortu- us excitatur.

Multa alia plurima mi- racula ad eius sepul- crum sunt.

S U

Sacrum eius corpus ele- uatur & transferunt.

Nota de corpore ei- & habitu incorrupto, itemque de oleo.

Porro anno Christi millesimo ducentesimo octogesimo, qui fuit à beati viri obi- tu ferè octogesimo sextus, Octobris sexto die, sacrum corpus eius eleuatum atque translatum est, cum iam antè ab Honorio 3. Pontifice Maximo in Sâctos relatus es- set. In hac autem eleuatione quasi integrum repertum est corpus eius: loculus ve- rò, in quo illud repositum fuerat, magnam purissimi olei copiam exhibuit: habitus quoque monasticus, quo vir sanctissimus, dum viueret, vsus erat, & in quo post obi- tum sepulturae mandatus fuerat, integer inuentus est. Cumque sanctissimum eius caput, (quod à corpore separatum, postea auro, argento & gemmis inclusum est) Oliuerus Lincolniensis Episcopus in manibus reuerenter teneret, ex eius maxilla non parùm olei distillauit. Tandem sacrum corpus in theca auro, argento & pre- ciosis lapidibus ornata, reconditum est, ipsaque theca loco congruo satisque sub- limi, è marmore structo, honorificè collocata est, non longè à sanctissimo eius ca- pite, quod iuxta altare beatissimi Iohannis Baptistæ in Lincolniensi ecclesia repo- fuerunt. Huic verò translationi præter Regem & Reginam Angliæ, itemq; Nauar- ræ, multosque regni proceres laicos, etiam duo Archiepiscopi, multi Episcopi, Ab- bates plurimi, compluresque alij interfuerunt: indictumque est, vt eius translatio- nis annua celebritas, deinceps tota diocesi Lincolniensi haberetur.

MARTYRIVM SANCTI ROMANI MAR- TYRIS, EX ECCLESIA TICAE HISTORIAE EVSEBII Casarensis Libro 8. Cap. 12. interprete Iohanne Chri- stophorono Anglo.

Nouèb. 18.

S. Romanus Diaconus.

Obserua ei- us zelum.

ROMANVS, Palæstinus genere, Ecclesie Casarensis Diaconus & exorcista, cum pariter Antiochia in eccle- siarum vastatione fortè versaretur, complures viros si- mul cum vxoribus & liberis aceruatim ad idolorum de- lubra properantes, & iisdem hostias immolantes intui- tus, spectaculum neutiquàm tolerandum arbitratu- est: & propterea singulari pietatis studio incensus, acce- dit propius, & magna voce exclamans, eos grauitè re- darguit. Qui propter hoc tam auidax facinus præhen- sus, generosissimus, si quisquam alius, testis declaratur veri-